

A „Vasárnapi Ujság“ hetenként egyszer egy nagy negyedréti iven jelenik meg. postai úton a „Politikai Ujdonságokkal“ együtt csupán csak 3ft. pp. Az előfizetési díj a „Vasárnapi Ujság“ kiadó-hivatalához (egyetem-utca 4. sz.) bérmentve utasítandó.

Vitkovits Mihály.

Pillantsunk néha a multba is! Keressük fel emlékeit azoknak, kik a nemzet jobbainak részvéte között szállottak sirba, s azon szent tárgyakért küzdöttek, mellyekért Istennek hála! utódaik is lankadatlan erővel hevülnek.

Vitkovits Mihály született Egerben 1778 aug. 26-án. Atyja Vitkovits Péter egri, utóbb budai szerb óhitű esperes volt. Gyermekkorát Egerben, iskolai pályáját Pesten végezvén, 1801-ben ügyvéd, s csakhamar több testület, s család ügyvivője, s az 1807-ben Budán tartott országgyűlésen ifjabb gr. Zichy Ferencz országgyűlési helyettese (absentium ablegatus) lön. Határozott, tiszta, s bátor jellemével nemcsak becsülését, szeretetét, de örökös barátságát is vivta ki magának kora legjelesbjeinek; mint Kazinczy, Kölcsey, Virág, Szemere, Helmeczy, Döbrentei, Horvát István, Berzsenyi, Vörösmarty, Fáy, kiknek emlékét levelei, s elegiáiban megörökíté.

Mint legbuzgóbb hive szeretett hazánk szép nyelvének s nemzeti érdekeinek, első volt, ki a magyar népies költészetet a maga eredetiségében, s egyszerűségében penditette meg; az első, ki bennünket a szerb költészettel ismertetett, ugy szintén bizonyosan egyike a legelsőeknek, ki oda fáradozott, hogy e hazában lakó két erőteljes fajt egymáshoz közel hozza s rokonítsa, s bár találkoztak volna utóbbi időkben is többen, kik magas értelmiségük, befolyásos állásuknál fogva e nemes törekvést, a közös haza érdekében tovább folytatták és fejtették volna!

Életének iránya az volt, a mit jelszava kifejezett: Non videri, sed esse, — nem látszatni, hanem lenni — jó hazafinak, igaz emberbarátnak. — Ezt tüntették fel cselekedetei, ezt munkái, mellyek egy része még a mult században jelent meg. A magok idejében igen kedvesen fogadta a magyar közönség szép magyarsággal irt tudományos czikkeit, hazafias ömlengéseit s a legkedélyesb, sokszor dévajkodó pajkossággal irt verseit. „Az insurgenshez“ (nemesi felkelőhez) 1809-ben írott ódájában e versszakokat most is kedvtelve olvashatja mindenki:

„Elmegyek téled szeretett leánykám,
El! Hazánknak nagy veszedelme harcra
Hi, ne rettenj meg. Tudód, a Hazáért
Víni dicsőség!

Nézd, az éhes francz mi mohón törekszik
Bő határinkon keverék hadával
Dúlni! melletted heverészve, mond bár,
Várjam-e jármát?

Haj! Magyar vér forr ereimben, s lelkes
Öseimtől, kik neveikben élnek,
Rettenetlen szív szakadott örökből
Hév kebelemben:

Mint szabadságnak fija! s nem fogolyként,
Veled ohajtom napomat leélni,
S csókjaimtól nem fizetek keserves
Sarczot uramnak stb.

1817-ben megjelentek munkái „Vitkovits meséje és versei“ czim alatt. Egyéb hátrahagyott munkáit a magyar tudós társaság még csak ezen túl fogja közzé tenni. A tudós társaság alakításában ő is részt vett. Egyike volt azon jeleseinknek, kik ő fensége József nádor-ispán meghagyásából tanácskozó tagokul hivattak meg. Vitkovitshoz is ment egy illy felhívó levél, mellyet kivonatban jó lesz most is elolvasni:

„Tekintetes táblabíró ur! Hogy a honi nyelv terjesztésére, kiműveltetésére, és a tudományok, valamint a művészetek minden nemeire való alkalmaztatására a közelebbi országgyűlés XI. cikkelye stb., — e végett a megkívántató tanácskozásokban és ülésekben való részvételre ő cs. kir. herczegsége szeretett nádor-ispánunk, ki hazánkban minden jót buzgósággal kíván előmozdítani, a t. táblabíró urat is, — mint honi tudományosságunk buzgó kedvellőjét, hathatós előmozdítóját ki nevezni méltóztatott. — A magyar nyelv, és a tudományok körül szerzett nagy érdemeinek ezen diszes elismerését, a nádor-ispán ő cs. kir. herczegsége kegyes bizodalmanak ezen nyilvánosságos jelét ő cs. kir.

Vitkovits Mihály.

herczegségének különös parancsolatjából a t. táblabíró urnak tudtára adni örvendetes köteletségemnek tartván, a t. táblabíró urat az említett tanácskozások és összejövetelek végett f. é. böjt más hava 11-ik napjára ide sz. kir. Pest városába egész hazafi buzgósággal meghívni bátorkodom. Mellyek után stb. Pest, Boldogasszonyhava 13-án 1828, lekötelezett szolgája — gr. Teleki József s. k.“

De már a következő évben, Döbrentei Gábor, következő levelet irt koszorúzott költőnk Berzsenyi Dánielhez: „Buda, september

12-én 1829. — „Ne menj többé, ha Pestre jössz, a kereszt-utczába *), azon szegletén, hol az 1790, 1807, 1811-beli nagy Vay József is lakott, halottja volt a magyar nemzetnek. Tegnapelőtt temettük el onnan Vitkovits Miskát. — Szegény Miskának vidámsága, szivélye, magyar hazafi érzelve, szép zengésű dallása, hol van mind ez? — Volt! — nincs! — Halálos ágyán maga készíté epitaphiumát, melly maiglan is a pesti g. n. e. sírkertben nemesak olvasható, de gondolkozását, érzelmeit, s szép életét is leghivebben jellemzi :

„Vitkovits a nevem; a koma monda Mihálynak,
Szült Eger, éltete Pest; a porom itt fekszik.
Szent hazá! míg éltem, neked éltem! holtom után is
Hogy neked élhessek; verseim örökbe adom.
Majd az idő ezeket ha fogával semminek örli,
Árnyékom legalább lengjen örökre neked!”

Kondor Lajos.

VÉN MORE.

VIDA JÓZSEFTŐL.

Falu végén ősz cigány ül,
A kezében kalapács van,
Kurtaszáru fedeleetlen
Pipa füstöl a szájában.

Valamit dudol magában;
— Kiegett már a pipája —
Mint a „circumdederunt“-nak
Oly szomorú a nótája.

Vénebb már a postaútnál,
Arcza ránczokkal boritva,
Keze remeg, mint a levél,
Ha a szellő meglóditja.

Egykedvűen kalapálgat,
Nem zavarja dolgát senki,
S kalapácsával a vason
Különféle nótát ver ki.

Mit kalapálsz, barna more,
Mathusálem vén utóda?
„Száz esztendő éltem én már. . .
Szögeket a koporsómba.”

A KIS BÉRES.

VIDA JÓZSEFTŐL.

Kapaszkodik valahára
A nap is a láthatárra.
Hej, lusta nap! — a kis béres
Innen-tova el is végez.

Szántás közben fütörészve
Fel-feltekintget az égre;
Feje fölött kis pacsirta
Reggeli imáját sirja.

Immár három óra tájba
Bele állt ő a munkába;
Négy szép ökör, mind egyforma
Van az eke elé fogva.

Gondolkodik : mit beszélhet
Az a kis madár az égnék? . . .
Hej! ne törd rajt a fejedet,
Párja érti csak e nyelvet.

Im, az ökrök félre járnak,
Ostor kell az első párnak!
De nem hallja a kis béres. . .
Szive, tudj Isten, mit érez!?

Az istenhegyi székely leány.

Elbeszélés írta JÓKAI MÓR.

A mint az utas *Tordáról Enyed* felé kerül, jobbról a hegyek között egy bámulatos hegyhasadék tűnik szemébe, mellynek két meredek fala most is úgy egymásba illik minden rovátkaival, hogy ha összeraknák, senki sem mondaná, hogy ott ketté volt nyilván a hegy.

Pedig a két meredek sziklafal olyan messze el van most egymástól, hogy akár tornyos falvakat lehetne építeni közé s merész gondolat volna egyik párkányát a másikkal áthidalni.

Közepette egy kis hegyi folyam csatangol, gátakat torlasztva maga magának roppant kőhalmazokból, mikor néha a fellepszakadástól megárad; miket azután szépen kikerülget, mikor újra rendén leapad. Ebből áll az egész változékonyság, mi a *Torda hasadékában* véghez megy századról századra, nem véve számba az apró sombokrokat, mik itt amott a falak repedéseiben felnőnek.

Hogyan támadt ez a csodás hegyrepedés? arról nagyon sok regét tudnak beszélni; a magyarországi urak *szent Lászlónak*, az oláh tudósok az *ördögnek* tulajdonítják eredetét, a bölcs szászok valamelyik nagy mesterük kézi munkájának állítják azt, ehez azután mindegyik rak annyiféle mendemondát, a mennyit megbír s mindegyik azt követeli, hogy az övé az igazi.

Nem kell nekik hinni, az az igazi, a mit én mondok.

Ott hallottam a székelyföldön; azon módon adom tovább, a

hogy nekem beszélték egy szép tavaszi éjszakán a szép fehérre meszelt pest körül ülve, egy fahéj dőbön édes túró és illatos fenyővíz mellett.

Hát azon a hegyes vidéken, a hol mostan *Harasztos* áll (tudnivaló, hogy az *Aranyosszék* közepén van) volt egy hegytetőn egy kövár. A hegyet úgy hívták, hogy Istenhegye, hitták pedig először azért úgy, mert a régi székely *táltosok* ott tartották sok ideig áldozataikat, azután meg azért, mert minden villámlással mennydörgéssel járó zivatar onnan szokott előkerülni, utoljára pedig azért, mert a vár ura *Atyás Mózsés* uram, a kit bizonyos tulajdonságáért saját nyelven elneveztek *Ziharfuónak*, nagy ápolója levén a keresztényen vallásnak, oda templomot építettett haranggal, odajártak a környékből imádkozni.

Atyás Mózsés uramnak már a hetedik öreg apja is *léleklátó* volt, s az is ott lakott az Istenhegyen, mikor még a hetumogerek ki sem gondolták, hogy atyafilátogatni eljöjenek Attila földre; s azon időben örökös vitája volt valami goromba dolyfős dáka olott római szabadossal, a ki a mostani *Thoroczko* helyén székelve, a birtokai határát mindig kiebb tologatta; majd egy erdőt, majd egy szántóföldet foglalgatott el szomszédaitól, utoljára épen egy egész félmérfölddel odább állította a *terminus* bálványt Atyás uram mezejébe. A lélek-látó fenyegetőzött Rómával és az istenekkel; mire a szabados azt felelte, hogy a hova ő méri a határt, ott van az, és azon sem Róma, sem az istenek nem segítenek. A következő éjszakán azután úgy ketté nyílt az egész hegyláncz, hogy egyik fele jobbra, másik balra távozott, középett maradt egy irtóztató mélység mérföldnyi hosszúságban. Még pedig olyan igazságos volt az osztóztató mennyei bíróság, hogy a szabados saját földéből is szakasztott egy nagy darabot s odatoldta azt az Atyás uramnak maradt részhez, a kitől azt azután nem is lehetett visszaperelni.

Ezt beszéli az én mondám a Torda-hasadékáról, s bizonyomra mondhatom, hogy ez is igaz, mint a többi.

Az Atyás család azután is megmaradt *Harasztos* és az Istenhegyi vár birtokában, mikor később a magyarok bejöttek, s a környéket elfoglalták; hanem azután is sok baja volt ama birtokához ragasztódott nagy darab föld miatt; melly egykor a szabadosé volt. A thoroczka vicevadják mind azt allegálták, hogy az még az övékhez tartozik; de azonban sehonnan sem mehettek bele, mert körülé mind Atyás uram birtoka feküdt, elől volt pedig a nagy sziklahasadék; Atyás uramék mindig azzal fizették ki őket, hogy vagy ragaszszák össze megint a Torda-hasadékot, vagy csináljanak rajta hidat keresztül, vagy tanuljanak meg repülni, vagy vigyék a földeiket onnan, a hova akarják.

Ez a perpatvar így folyt ivadékról ivadékra, s legkeményebben folyt akkor, mikor Atyás Mózsés uram idejében *Ribarcs* vicevajda uralkodék vala Thoroczko-ban, a kit kellemetes tulajdonságáért elnevezett a székely nép *Vasfeő Ribarcsnak*.

A *Ziharfuó* azonban nagy táltos volt a maga részéről s tudós praktikáival egy hajszálat sem engedett *Vasfeő* uram erőszakoskodásainak, ellenben mindenütt kijátszotta azt, a hol csak összeakadtak egymással.

Sok volna elbeszélni, miben állottak a *Ziharfuónak* emlegetett praktikái, ez uttal csak azt az egyet mondom el, a mi épen történetünkhöz tartozik; magával Mózsés urral nem sok időre levén dolgunk.

Tehát legcsinosabb praktikája volt a sok között Mózsés urnak az az egy, miszerint ő elhitette az egész világgal, hogy ő neki két leánya van.

Az egyiket hitták *Lónának*, a másikat pedig *Szendilének*.

Hogy Lóna keresztényen névből került (Ilona), az könnyen sejtethető, de hogy Szendile micsoda pogány név legyen? azt soha senki sem találta ki.

Ismerte pedig mind a két leányt az egész környék, és mindenki a ki őket ismeré, megesküdött rá, hogy soha egy apának és anyának két olyan különböző természetű gyermekét még nem látta, mint ez a kettő.

Szendile fiatalabbnak látszott Lónánál jó öt esztendővel, talán tizenhatszorra lehetett becsülni, Lónát mindenki felbecsülte huszonháromra; Mózsés ur is így vallá.

Szendile szerény volt, szemérmes és pironkodó, alig lehetett bizonyosságba jönni a felől: millyen színűek a szemei, mert azokat mindig lesütve hordta; nagy vonzódása volt a jobbágyok iránt, azokat sokszor látogatta; ha betegek voltak, ápolta, irral, lével

*) Most zöldfa-utca.

tartá; ha panaszuik volt, bevitte atyjának; velük eldalolgotott a mezőn; szerette is őt az egész környék ifja véne úgy, hogy majd meghalt érte, s tűzbe vízbe rohant volna Szendilének egy gyöngé szavára.

Milyen más volt ám a nénje! Hatalmas délezeget termetű; vilámló fekete szemekkel, a mikkel ha valakire ránézett haragosan, jobban megijedt tőle a kivont kardnál. Ez ugyan nem sokat komázott paraszttal, cselédnéppel; megszoláltatta őket emberül; olyan rendet tartott a háznál, mint egy generalis; maga is tudott löni, vágni, gerelyt hajigálni; a legszilajabb lovakat válogatta paripának s naphosszant kergette a szarvast és lesett a medvére a rengeteg erdőben.

Még azt is beszélték róla, hogy a nálánál szebb és kedvesebb Szendile iránt milyen kegyetlenül viseli magát. Az nem is mer mutatkozni, ott a hol nénje jelen van; az ártatlan nem panaszkodik ugyan senkinek Lónára, mert nyilván nagyon retteg tőle, de ő is kerüli nénjét, úgy hogy soha együtt nem lehet látni a kettőt.

Gyakran jönnek távolból — közelből deli fiatal legények, kiket Szendile szépsége ide csalt; azonban nekik is Lónával gyűl meg a bajuk; mert Szendilével csak lopva beszélhetnek, s a büszke, parancsoló testvér olyan próbákra állítja őket, hogy férfi legyen, a ki azt kiállja. Majd borozó társaságba viszi őket, a hol a megpróbáltnak egész este nem szabad a poharához nyulni, majd versenyt nyilazni hívja, s ha a jámbor háztűznéző rosszabbul lött, mint ő maga, hátára ver a tegez idegével s elkergeti: ezt a gonosz mulatságot egy esztendeig kell kiállni a kérőnek; az alatt mindenféle munkában megpróbálja: annak kell mindenhez érteni, fűrni, faragni, házi eszközöket csinálni; azt használja ácsnak, kovácsnak, kőművesnek; mindenből remekelni kell neki; az kitanult molnár legyen, de a lovakhoz is értsen; verekedni is tudjon mindenféle fegyvernemmel; készen legyen éjjel-nappal talpon állni; és semmire azt ne mondja, hogy nem lehet, a mit neki Lóna parancsol. Ha ezt kiállja esztendeig, akkor azután elviheti Szendilét.

Rettenetes dolog volt ez a sok szegény házasulandó fiatal emberre nézve, a kik közül egy sem bírta azt a nagy kegyetlen próbát kiállani, s ilyen formán olyan hire ment az Istenhegyi két leánynak az egész országban, hogy azt minden ember tudta, s a milyen nagyon szerették a bájos szelid Szendilét, úgy rettegtek annak haragos nénjétől, a büszke, délezeget Lónától; s csodálkoztak magukban: hogy lehet a Ziharfúónak két olyan különböző gyermeke?

... Pedig hát hamisság volt az egész. Nem volt Atyás Mózsés uramnak két leánya; hanem csak egy. Az az egy, a kit istenesen Ilonának kereszteltek; a ki voltaképen husz esztendő volt, s saját akarata szerint hol egy két esztendővel fiatalabbnak, hol ugyan annyival vénebbnek tudott mutatkozni; majd hugává, majd nénjévé változva saját magának; egyszer mint haragos Lóna, más-szor mint szemérmes Szendile jelenvén meg a világ előtt.

Hogy nem vette ezt észre az ezer szemű világ? s mi dolog volt Mózsés urtól leányával ezt az alakoskodást játszani? annak azután igen furfangos története van, a minek folytatásban majd minden rendén meg fogunk érteni.

(Folytatása következik.)

Mik az elvek?

Irta EDVI ILLÉS PÁL.

Egykor szegény druszám, a kármelhegyi próféta, csöndes magányában a gonosz világról elmélkedvén, e fölött magát annyira elbusulta, hogy lelkét vissza akarta adni a teremtőnek. De ezt tőle, még az ó testamentomi Isten, a Jehóvah, is rossz néven vette. Mi hogy velem ne történjék, én viszont bufelejtésül, ismét egyszer felkapom író tollamat, és fogatok vele zöld asztalomon fehérre... gyászfeketét, a miből aztán egy kis új cikk kerekedik, — t. cz. olvasóimnak (reménylen) épületes közleményül és mulatsággul.

Sokszor hallunk közbeszédben ilyen kifejezéseket: „Ez nékem elvem; ellenkezik elveimmel, — ennek az embernek rossz elvei vannak, — ebből az elvből indulván ki, — ez s ez egészséges elv“ stb. Vajjon mit jelent ez a szólamód? Milly nagy érdekű az életben? Mik a jó és rossz elvek? E kérdésekre megfelelni, leendő tartalma e cikkemnek.

A mit latinul a *principium*, francziául a *maxime* szócska fejez ki, annak tudós nyelvészeink magyarul, egy igen rövid és szabatos

szóval, *elv* nevet adtak, mely ma már nemcsak könyvi stílusban, hanem a társalgási beszédben is elfogadva divatozik. Jelenti ez a szóval, az élet-szabályt, melyet magunknak cselekvésünk szabályaként választottunk. Mi a szaktudomány és annak gyakorlati alkalmazása (a praxis), mi a grammatika és az élő vagy leírt beszéd szabályai az életben. Az elfogadott elvek összege teszi aztán az észet, és minden embernek, a millyenek az elvei, olyan az esze és élet-philosophiája. Mikor tehát így szólunk: „Ennek ennek az embernek rossz esze van,“ — ezzel annyit mondunk, hogy annak rossz elvei vannak. A ki viszont csak szeszély, önfejűség és vad ötletek szerint cselekszik, minden bizonyos elvek nélkül: az éppen esztelen ember.

Az élet-elvek számtalanok, melyeket külön könyvekben összegyűjtve és megírva is találhatni. A régi görög bölcsészek rövid élezes mondatokban adták át elveiket az élő és utó-közönségnek. Névszerint *Bias*-tól valók: „Hallj sokat, szólj a dologhoz illőket,“ — *Szólotól*: „Kerüld a testi gyönyört, tudj nyelvednek parancsolni,“ — *Pythagorástól*: „Ne ülj a köbölre (azaz: ne gátold az értelem-szerek adását — vevését), szívet ne egyél (azaz: másnak szívbéli szomorúságot ne okozz), ne ebédezz só nélkül (azaz: fűszerező tréfa és mértékletesség nélkül),“ — *Epicharmustól*: „Józan lenni mindig, és nem hinni senkinek; ezek inai a bölcseségnek; — itasd gyermekeidet zabolyáról“ s t. eff. Bölcs Salamon példabeszédes könyve is megannyi életelvet gyűjtötte, melyeket ha beveszsz és „magadhoz ölelendesz (ugymond maga a bölcs király, III., IV.), az egészséges lesz a te köldöködnek; felmagasztal téged, és esztendeidet megsokasítja.“ — Újabb időkben híresek a Rochefaucauld francia bölcsészről írott élet-elvek; és nemzeti nyelvünkön a *Férfiu tökéletességei*, Gorové Lászlótól.

Nagy dolog pedig az életben boldogulás végett, hogy az ember egészséges jó elveket sajátítson el magának. Mert a jó elvek teszik az alant-sorsu szegény föld-polgárt is megelégedetté és boldoggá; míg azonban tudománytal, tekintélytel és gazdagsággal fénylő sok nagy férfiak, a beszívott rossz elvek miatt, melyeket az ő jelességeikkel alig tudunk összeegyeztetni, tévutakra veteműnek és szerencsétlenek lesznek, vagy csak szép hírokre örökre bemocsoklják, és ünnepelet névöknök a jellem nem felel meg.

De vajjon hát, melyek a rossz elvek? Kérded. Barátom, az ugy nevezett nagy politikusok ezeket sokkal jobban tudják, mint én, együgyű keresztyén pap, és kontár politikus, kinek affélékre (hála Isten!) szükségem sincs. *Macchiavelli*, korábbi híres olasz író, lett nevezetes arról, hogy fejedelmek számára egy halomnyi rossz elveket összeírkált: de én rossz elvek gyűjtése és terjesztése után hirneves lenni soha nem akartam. Csak hallásból maradt meg emlékeimben közülök néhány. Ilyenek pl.: „Többnek láttatni, mint lenni; mindenek iránt szép embert szerepelni; élni ha nem szüziesen, de óvatosan; ki bölcsen lappangott, boldogul élt; a világ meg akar csalattatni, tehát csak hadd csalattassék; tégy akár mit, csak senki ne tudja; vagy hadd égjen a ház belől, csak kívül füstje ne lássék; pénz emberség ruha, tisztesség; gombház, ha leszakad, lesz más; ha tetted, tagadd — nem tudok többet.“

Részemről immár azt tartom, hogy minden olvasmányunknak legfőbb céljával azt kell kitűznünk, miszerint abból, saját egyéniségünkhez illesztett jó elveket gyűjtsünk, és magunknak egészséges élet-philosophiát alakítsunk. Mert földi szerencsében és boldogságban mind az ifjak biztos uton haladók, mind a felnőttek állandók csak a szerint lesznek, a mint őket cselekvéseikben jó vagy rossz elvek vezéreltik és a mint élet-philosophiájok egészséges vagy beteges. De nem minden könyv nyújt ám jó olvasmányt és vannak könyvek, melyekből észrevétlenül rossz elveket szívunk be az olvasók. És imé, a *Vasárnapi Ujságnak* éppen az az egyik célja, hogy egészséges elveket hintsen és ennek szorgalmas olvasását vagy csak ezen egy okból is bátorodunk sürgetőleg ajánlani mindenkinek. Méltó pedig e lap, hogy ne csak jelenben folyó számai szerint figyelemmel kísértessék, hanem mint maradandó becsű szép könyv, kezdetétől fogva, s némely cikkeiben ismételve is, megolvastassék.

Izlelőül már most leírok ide néhány jóféle elveket, melyekhez aztán gyűjtsön mindenki neki valót még többet is. Ezeket az én kedvencz választott elveimnek füzéréből emeltem ki, és saját tapasztalásomból merem bárkinek ajánlani, ugymint a melyek mellett magamat mindenkor olly jól éreztem, hopy szintén öregségem napjaiban megelégedéssel és vidámsággal dicsekszem.

I. *Ismerd meg tenmagadat.* Ez minden elvek királynéja, mely aztán szüli a legkirályiabb erényeket, a szerénységet és önmérsékletet. Ajánlására csak azt említem meg, hogy ama műveltségéről örökkén hírneves hajdani görög nemzet, ezt méltónak ítélte, egyik istenségének templomára felírásul választani. Melly elvnek elsajátítása és folytonos megőrzése végett, igen jó szolgálatot tesz im e

II. *„Mindenkor olvasni valami jó könyvet, régít vagy újat, mindenestre legalább valamely hírlapot.”* A ki épen nem olvas, az tápszerétől fosztja meg a lelket, az idők előhaladásában hátra marad; nemzetének, hazájának és embertársainak ügyeivel mit sem gondol; következőleg szeretetlen önző ember, a polgári társaságban holt tag, és nem e szép Magyarhonba, hanem a világ ötödik részébe illő.

III. *„Minden napon munkálni valami jót és hasznost.”* Titus, hajdani kegyes római császár, tőle elveszettnek tartotta azt a napot, mellyen valami jótétet nem vitt végbe. Ehez mindenünknek módunk és alkalmunk nem lehet; de hogy mindenegy napot valami hasznos munkával megjelöljünk, és azzal minden éjre fejünknek édesen altató vánkost készítsünk: az bármelyikünknel is egyedül önmagától függ, életünkben kitöröltnek és örökre elveszettnek tartván azon napunkat, mellyet semmi-tevésével töltöttünk el.

IV. *„Ön-sorsával kibékülni.”* A híres francia bölcész *Rousseau* (olv. Russzó) azt állítja, hogy sorsával megelégtelt a világon nem lehet más senki, mint az állat és az Isten. Ez nyilván ferde állítás. Azonban annyi igaz, hogy igen kevés ember van sorsával mindenkép elégedve, úgy, hogy ha újra születhetnék, ismét azt a sorsot választaná. Még a ki megelégteltségével dicsekszik, az sem bírja azt valósággal. De hogy sorsunkkal megbárátkozzunk és kibéküljünk; a kibékülést szintén mesterségesen erőszakoljuk: az ismét önmagunktól függ. Mit tehát saját bel nyugalmunkért tennünk kell is. Re-zignálni, lemondani és váltig lemondani.

V. *„Okos ember mindig enged.”* Ezt az elvet a németektől tanultam, kiknél közbeszédben az így hangzik: *„Der Gescheide gibt nach!”* és a zsidóktól, kiknek szent könyvében (a Talmudban) egy szép példázat im e felírást viseli: „Legyen az ember mindenkor engedékeny, mint a nád; és soha sem hajhatlan, mint a cédrus.”

VI. *„Hosszas haragot senki ellen nem forralni.”* Meg van írva: „A nap le ne menjen haragtartástokon.” Mert bánatásod vagy méltó vagy nem. Ha méltó, tedd zsebre; ha nem, feledd el. Legjobb, az embernek észéhez érteni mindent. Ellenben

VII. *„Félj a Nemezistől”* a boszuállás nőistenétől. Illyen különös istenséget hittek a régi pogány görögök. És létezik illyen magiglan, a keresztyén világban is, a visszafizetésnek törvénye szerint, mellynek vörös fonala az összes világtörténeten végig vonul. De mindenegy emberén is, uraim. Lélekben egy téged sujtó fegyveres kezét rád felemelve látni mind akkor, mikor titkon bünt végbevinni készülsz: ez, a leghatályosabb visszajeszítő a vétkezéstől.

VIII. *„Embereket becsülni.”* Ez amaz elv, melly ifjainknak kiválónlag ajánlandó, és minden iskoláikon át későn korán füleikbe sugdozandó. Mert vajmi sok ifju lesz szerencsétlen csupán azért; hogy korán nem tanult becsülni embereket. Névszerint hazánkban, hol Széchenyi felszámítása szerint, 72 féle megszakadottság közepettél élünk, ezt az elvet kicsinynek nagyknak követni: lélekben járó kötelesség; annyival inkább, mivel úgy látszik, mintha az az erkölcsstanból kitöröltetésének útján járna. Nem akarok prédikálni, de figyelmeztetek minden lelket, hogy sokan vannak, kik ez elv ellen harcolnak. Azért tartsuk és kövessük azt erősen; és a csábítók példáira és szavára ne hallgassunk.

IX—XV. *„Szép ember nem lenni, csak mennél több jeleseknek tetszeni (amaz evangéliom szerint Luk. VI. 26.) a közjóról el nem feledkezni, adakozni és könyörölni a szenvedőkön, tisztességes házas-ságban) élni, nő-nemmel kimélve bántani, de a férjfi-tekintélyt mindig fentartani, gazdagulást főéletelvéül nem tenni, életmódban és társal-gásban humán és liberalis jellemet gyakorolni, körzetünkben áldást, örömet terjeszteni, gazdagságunkat másokkal is éreztetni.”*

Mivel pedig a bölc Sirákként (11,29) senkit halála előtt nem mondhatni sem szerencsésnek, sem boldognak; ha még oly számos jó elvekkel volna is felfegyverkezve; aztán, mivel fényes hivatalra-jutás és más szerencse-fordulat által jó elveink is rosra változhatnak, s a korábban jó ember is a leggonoszabbá fajulhat, mint erre örök emlékeztető példa a szentírásban *Házael* (II. k. 8.); mégis mivel senki sem tudhatja, valjon e földi élet változásaiban nem vité-tik-e oly kisértetbe, melly alatt a legerősebb lélek is elmezavarba jó, elcsügged és szélsőségekre vetemedik; mint erre is a lefolyt év-tizedben számtalan gyászos példát láttunk azért, válasszunk mindnyá-jan elvünkül mindenek fölött:

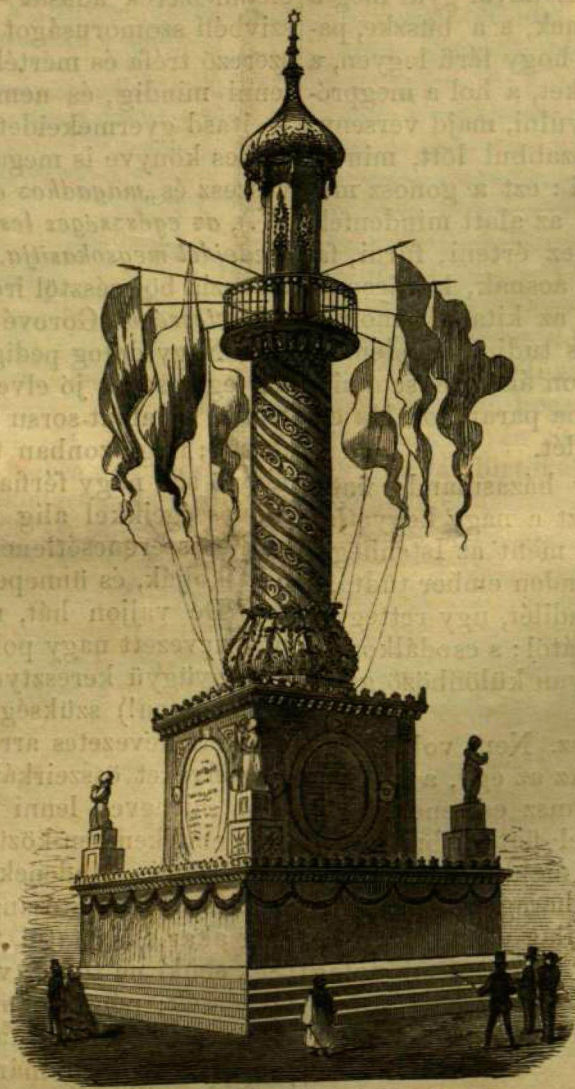
XVI. *„Vallásosnak lenni, mindenkinek az ő egyháza és felekezete szerint, de nyil-ván.”*

Mert hogy ép eszű ember lehessen olyan, ki szívében is minden hitet és vallási érzelmeket megtagadjon, azt magam-nak képzelni sem tudom. Vallásosság az igazi bölcsesség és minden tudósságnak s műveltségnek tető-pontja. A tudós mind addig csak ferde tudós, mignem tudomá-nyát vallásosságra fel birta magasítani. A világ-történelemben tündöklő hírneves férjfiak, a legnagyobb bölcsek, költészek és írók, mindnyájan vallásosak voltak. Azért megbocsáthatlan vád az némely tanárookra, kik előadásaikban ifjak előtt egyházat, vallást és ennek hirdetőit guny tárgyává teszik. Ők ezt élcességéből, de ész-revéltlenül megvesztegetik a lelkeket, mér-get hintenek a polgári társaságba, és el-törrik az istápot, mellyre holtig kell tá-maszkodnunk, helyette pedig mást nem adhatnak. — Kedvencz elveinknek mindig szemünk előtt tartása végett jó szokás, azokat házunk kapuja vagy ajtaink fölé fel-írni; kivált ha azok szentírási mondalé-kok is. Így ékesítik házaikat Erdélyben a szászok, külföldön a Hernhuter-féle atya-fiak, de legkivált a mohamedánok Török-országban, a Koránból vett mondalékokkal arab nyelven. — S most már e cikkemnek mindjárt vége lesz. Azért, hiába fojtom magamban, nem vihetem ellekemen, hogy még egy kis boszorkányságomat, elveim ajánlása folytán, őszintén és nyilván be ne valljam; melly abból áll, hogy (Isten boesá bünömet!) én bizony, keresztyén pap lé-

temre, teljes életemben a régi görög bölc *Epicurus*nak is hódoló tanítványa voltam, vagyok és leendek mind halálig, mint a kinek élet-philosophiája, nemcsak az emberi természettel megegyező, hanem minden jó elveknek, sőt az egész földi boldogságnak pecsétje is, de NB. NB. NB. egy szemernyi sóval és borssal értve, s gyakorolva ezt is.

Végre megjegyezzük, a jó elvek gyűjtése tárgyában, hogy e munkát is korán kell elkezdennünk, hogy mire az emberi élet-időnek közepére jutunk, akkorra már legyen megállapított elv- készletünk. A bölcsesség-fogak már 20-dik évben szoktak előbuvni, annyi, a mennyi, de azon túl több ilyen fog nem buvandik elő soha. Jegyez-zük meg végre ezen emlékverseket:

Tíz éves vagy, és már nem ártatlan,
Tizenöt, s már testedben hiba van;
Husz éves, s még sem elég szép;
Harmincz, s még sem erős és ép;
Negyven, s még sem érett eszű okos;
Ötven, s még sem kitünő birtokos;
Hatvan, és még sem elég szent;
Barátom! te soha (ha csak eszűd nem tézsz.)
Szép, erős, ép, okos, szent s birtokos nem lézsz.

Pesti hódolati jelvények:

II. Az izraelita község által emelt emlék a szénpiacon.

Hódolati jelvények Pesten május 4-én.

Lapunk 19-ik számában közöltük leírását azon diszműveknek, melyek *Ó cs. kir. Felsőjeik* legmagasb megérkezése napján Budapest nyilvános téerein nevelték az ünnepély külfényét. Ugyanott közöltük a nagyhidutca nyilásán emelt pompás diadalkapu rajzát. Hátravan, hogy a többi szép mű rajzaival is megismertessük olvasóinkat. Mai számunk a pesti izraelita község és a kereskedelmi testület (Lloyd) által emelt építményeket tünteti fel hű másolatban. Jövő számunkban a budai diszművekkel fejezendjük be e tárgyú közléseinket, még mielőtt a külföldi képes ujságok megelőznének.

Kukoricza-szalmából papír!

Nem melegében közöljük ugyan ezen ujságot olvasóinkkal. Beszéltek már e tárgyról sokan, örültek rajta, vitatkoztak felette, a minthogy teljesen meg is érdemli azt. Nem fog többé drága rongy kelleni a papír készítéséhez, sokkal olcsóbban foghatunk majd gyártani olyat . . . egyszerűen kukoriczaszár-ból. Hallatlan, de igaz!

Századunkat a *papír* korának nevezik és ez élcczel tekintélyünket és értékünket akarák csökkenteni azok előtt, kik az aranykorban éltek, azon rengeteg mennyiségű hitelpapírra utalván, melyek a mai forgalom fő életerejét képezik.

Ugy hiszem azonban, hogy korunkat a szó komoly értelmében nevezhetjük el *papír-kornak*, és erre büszkék lehetünk. Olly állam, melyben az írott okmány aranynyal egy értékű, olly nép, melly közt ezer millió forint érték-papirokban képezi az árkeletet, olly magas jogi kifejlettségnek s a közhittel olly fokának tanujelét mutatja fel, mint a millyennel csak a civilisatio, emelkedő művelődés és a próbált igazságérzet üdvös befolyása alatt gyarapodó államokban találkozunk.

Olly nép, melly nem bir értékpapirokkal, még mindig kifejletlen nép. És a papír nem zászlója-e a szellemi kincseknek!

Büszkék lehetünk és örülünk, hogy papír korszakban élünk, mert ha a világhírű vegyész *Liebig* szerint a szappan-szükséglet mértékül szolgálhat valamely állam kulturájának megismeréséhez, mennyivel inkább még a papír fogyasztása?

Az ausztriai birodalomban évenként fél millió mázsa papír fogy el. A német vámegelet (*Zollverein*) Ausztriával egyetemben egy millió mázsa papírt gyárt.

Franciaország 5 milliót, melynek pénzértéke 30 millió frank.

Angolország 15 millió mázsát; és *Liebig* szerint a cultura mértéke-azaz a szappan — ugyan csak Angolhonban fogyasztatik el legnagyobb mennyiségben.

Ez tehát Európa többi országaival együtt 30 millió mázsa papírt tesz, a melynek minden évben szükségképen kell gyártatnia, miután ezerféle dologra nézve kikerülhetlen termék az.

Miután 30 millió papírhoz 40 millió mázsa rongy szükségeltetik, Angolországban minden egyes embernek 75 fontot kellene szállitnia, ha Angolország maga akarná gyártani e roppant mennyiséget. E körülményből magyarázható a papír árának évenkénti feljebb szökkenése.

Mindenkép azon voltak, hogy rongyot pótló anyagot találjanak fel és azon 10,000 patens közt, melyek Európában minden évben új találmányokra osztatnak ki — nem tuzok, ha 10,000-re állapítom meg azok számát, miután tavaly egyedül Franciaországban 5830 találmányi patens osztatott ki — azon 10,000 patens közül 100-on fölül a papír-gyártásra vonatkozik.

Mindenből akartak már papírost csinálni: fából, falevelekből, moltsót a törkölyből is — és mégis, olly anyag volt közel, melly legalkalmas látszék . . . és ez a szalma.

Szalmából kell papírt gyártani tudni, mert sejtjük, sőt tudjuk is, hogy ama csodált papír, melyet Chinából kapunk, szalmából van készítve.

De mit érnek nekünk a kínai falak mögötti találmányok, melyeket a lélemlmes és vizsga angol sem ravaszúsággal, sem hatalommal nem bir elsajátítani, az európaiaknak a porcellánt, lőport és sajtót újra kellett feltalálni és következőképp a szalmapapírt is.

A kukoricza-szalma a lőporral abban egyezik meg, hogy annak is többször kellett föltalaltatnia.

Midőn, a mint tudva van, *Schwarz Bertholdtól* eltagadák a lőpor találmányát, mivel tán általános azon közhittel uralkodott, miszerint a német . . . csakugyan nem találta fel a puskaport, *Böttger* és *Schönbein* ujlag hazudtolák meg e közhittel, a lőgyapotot fedezték fel.

És tudjuk már is, hogy már a 17-ik században a tudós *Janus Plancus* Riminiben olly papírmalmot látott, melyben a papír kukoriczaszár-ból készült és maga *Schäffer* mintegy másfél századdal azelőtt Regensburgban kukoriczaszár-ból csinálta a papírost, de még akkor a tengeri olly ritka volt minálunk, mint a virágzó aloë és így csak e készítés-módnak elmélete maradt reánk anélkül, hogy birtuk volna a gyakorlati kivitel titkát.

Diamant Mór urnak elvégre sikerült saját-szerű elbánás és saját-szerű gépek segítségével a kukoriczaszárát és leveleit olly módon feldolgozni és elkészíteni, hogy az e kezelés folytán nyert anyagból papírost lehet gyártani, még pedig szépet, hajlékonyat, simát, nyomtatásra és írásra egyaránt tökéletesen alkalmast.

E találmány különösen Magyarországra nézve mérhetlen horderejű.

Diamant ur eljárása szerint 3 mázsa kukoricza-szalma 1 mázsa papírt ad.

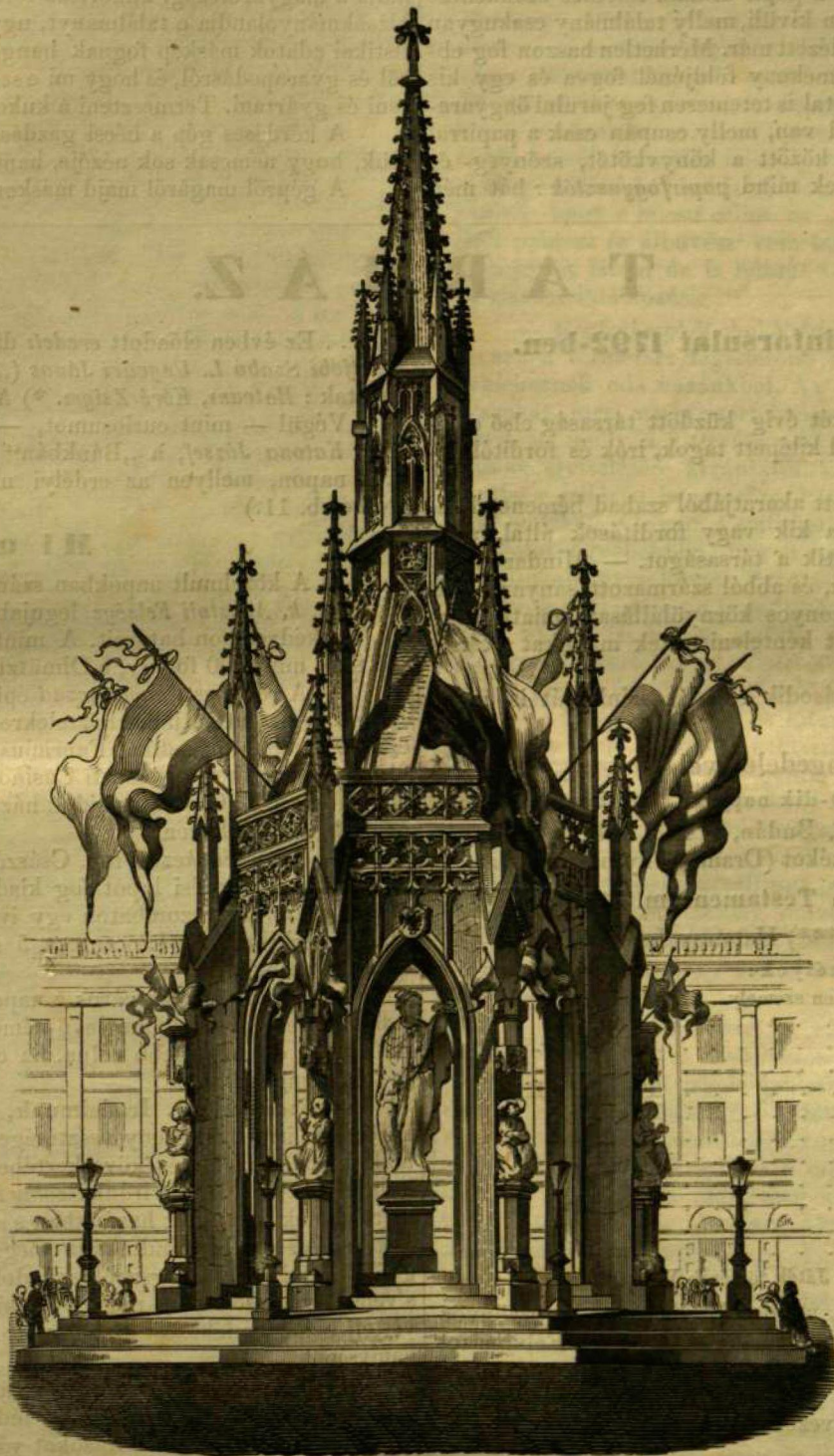
A mint már említém, Ausztria körülbelöl 1/2 millió mázsa papírt gyárt, mihez tehát 1 1/2 millió mázsa kukoricza-szalma volna szükséges. *Reden* báró szerint Ausztria évenként 64 millió mázsa kukoricza-szalmát termeszt, a miből csak egyedül Magyarországra 24 millió esik.

Az anyagot tehát kimeríthetlennel mondhatjuk, miután a török-buzatermelés élénkségével Magyarország és a birodalom még néhány termékenyebb tartománya egyedül képes volna fedezni azon összes papír mennyiséget, melyre az író, nyomtató és pakoló emberiségnek szüksége van. Ezen fölül az új papírgyártási anyag igen olcsó. Hazánknak némelly megyéjében fűtenek a kukoriczaszárral vagy hamuvá égetik azt. Igaz, hogy el is telet rajta a marha, de ha már a

szár jó áron fog elkelní, jobb takarmánnyal látja el szarvasmarháját a gazda, és így kettős, hármás, százszoros az a haszon, melly e körülmény által el van érve . . . vagy a mint bizton hiszszük, el lesz érve.

Nagy előnyére szolgál Magyarországnak az, hogy a kukoricza-szalma nem olly általános elterjedt termék mint a rongy, s melly mind ennek dacára jó bőven van. Északi Németországban, melly roppantul fogyasztja a papírt, és Angolhonban, melynek papírszükséglete legnagyobb mind az öt világrészen, csak hirtől ismerik a tengerit.

E találmánynak melyek tehát legközelebbi követkevései? Ausztria a papírgyártásban monopoliumot fog létesíteni, melyet azon tilalom által, miszerint a kukoricza-szalmát ne szabadjon északi Németországba szállitani, hatalmas érvényre tudna emelni, vagy megtartván a gazdasági czikke forgalmának elveit, ugy Ausztria a félanyagra nézve mindenesetre természetes monopoliumot fog magának fentartani és főképen Magyarországból sok millió mázsa kukoricza-szalma fog a tengeren által Angliába szállittatni.

Pesti hódolati jelvények:

III. A kereskedelmi testület (Lloyd) által emelt emlék a lánchidtéren.

Tudjuk, hogy a krimiai hadjárat alatt a szénát összesajtoltan tanulmányozták szállítani, és mi ez eljárást a kukorica-szalmára foghatjuk majd alkalmazni.

Azonban a kukorica-szalmából készült papír csak akkor részesülend köztetszésben és közelsimerésben, ha olcsón fog az természetni és erre vonatkozólag a legkecssegtetőbb kilátással bírunk.

Magyarországban először is a kukorica-szalma jóval olcsóbb a rongynál; míg a rongynak egy mázsája 2 ft. 30 krtól — 10 ft-ig áll, a kukoricaszár mázsája talán 20 kr. vagy tán csak 10 kr-ba kerül, és a szalmából csak kétszer vagy háromszor kell több mint a rongyból, ezáltal a papír árának végtelenül kell alászállnia.

Diamant ur állítása szerint gépei olly kitünő szerkezetűek, hogy az anyagnak kukoricaszárból való eszközlése kevesebb munkát igényel, mintha rongyokból akarnák azt előállítani, és így a papír árának tetemes csökkenése e fontos találmány következtében kétségen kivüli, melly találmány csakugyan epochát fog előidézni és látszólag elő is idézett már. Mérhetlen haszon fog ebből Magyarországra hármozni, melly termékeny földjénél fogva és egy kis szorgalommal, csak egyedül ezen cikk által is tetemesen fog járulni öngyáradásához. Mennyi ember, mennyi család van, melly csupán csak a papírral keresi kenyerét. Vegyük a kézművesek között a könyvkötőt, szőnyeg- és dobozgyártót, kártyacsinálót stb. stb., ezek mind *papírfogyasztók*: hát még

a sok nyomdász, író és journalista, kő-, réz-, acél-, fa-, üveg- és cinkmet-szők és gyorsíró (és ide számíthatjuk bár milly röviden irjanak is, a levelezőket). Ausztriában egyedül a posta 50 millió levelet szállít széjjel, sőt még a távolabb eső iparosok is, mint p. o. Jacquard-féle géppel dolgozó takácsok, csipkeszővők, és hogy még távolabb eső papírfogyasztót említsünk: a selyembogártenyésztő is nem-e mind a papír után él? A selyemtenyésztésre nézve meglepőnek fog tetszeni, ha azt közlöm olvasóimmal, miszerint egyedül *Lombardiában*, melly tartományban, a mint tudjuk, nagyszerű mérvben üzik a selymeszetet, a hernyók alá asztalul vagy udvarul szükséges papírvetkre 100,000 mázsa erős papír fogy el; és végre a *hereskedők és üzerek!*

Nemcsak a levelezésre és elpoggyászkodásra szükséges papírra vonatkozom itt, hanem magára a papírra is mint árucikkre. Ausztriából tavaly 2021 mázsa rongygyal több ment külföldre, mint a mennyi bejött. Ha Isten megáldja a magyarországi kukorica-termesztést és a vállalkozó szellem lehetőleg kizsákmányolanda e találmányt, úgy édes reményünk van, miszerint a statisztikai adatok másképp fognak hangozni a magyarországi kereskedelmi életéről és gyarapodásról, és hogy mi e szerint milliónyi mázsákat fogunk természetni és gyártani. Termeszteti a kukorica-szalma... gyártani a papírt.

A kérdéses gép a bécsi gazdasági kiállításra látható volt, és úgy hiszszük, hogy nemcsak sok nézője, hanem sok alkalmazója is akadt.

A gépről magáról majd máskor.

Dr. Tótkés.

T Á R H Á Z.

A budai első magyar szintársulat 1792-ben.

II.

A roppant akadályok elhárításán két évig küzdött társaság első előadását elvégre megtartván, *) a kebeléből kilépett tagok, írók és fordítók javára czélzó következő határozást tón:

„Ezen nemz. j. társaság megedgyezett akaratjából szabad bémenetel engedtetik a ját. színbe — mindazoknak, a kik vagy fordítások által, vagy annál inkább eredeti munkájokkal segítik a társaságot. — Mindazoknak, kik ezen társaság hosszas perlekedésének, és abból származott sanyaruságának egydarabig részesei valának, de bizonyos körülállásaik miatt, vagy most közelebbiről, vagy akármikor ezelőtt kéntelenítették magokat a társaságtól elvonni.“ **)

Ez alkalommal közöljük a budai második előadás színlapját is, melly különösen végén nagyon érdekes.

A Felsőségnek engedelmével.

Ma Csütörtökön, Pünköszt-Havának 10-dik napján, 1792. Esztendőben.

A nemzeti magyar Jászó-színi Társaság, Budán, a Híd mellett lévő nyári Jászó-színben fog előadni egy Szín-Játékot (Drama), illy nevezet alatt:

Klementina, avagy a Testamentom.

Öt Felvonásokban, Fordítottot (***) Hatvány István által.

A Jászó személyek:

Klementina, Végvárban neveltetett esmeretlen személy	Moór L. a.
Gr. Tornyai	Liptai L. a.
Gr. Tornyai, ennek Férje	Kelemen Ur.
Gr. Tsanady, Klementina szeretője	Láng Ur.
Gesztes Ilona	Termezky L. a.
Gesztes Ilonának Battyá	Rózsa Ur.
Ágnes, Szoba-Leány	Török L. a.
Kommiszárius	Sehy Ur.
Notarius	Pap Ur.
Egy orvos	Fülöp Ur.
Jakub, a megholt Báronak Inassa	Bagolyi Ur.
Bálint, gr. Tsanadinak Inassa	Pataky Ur.

Két Hajdu, s egyéb házi cselédek. A Játék történik Végvárban.

Hogy a Nagy-Érdemü Közönséget, minden kitelhető módon gyönyörködtethesse a Nemzeti Magyar Jászó-színi Társaság, minden Felvonások után, s között, amaz esmeretes, születésétől fogva világtatan, mesterséges Hangváltoztatót elő fogja állítani, ki is az ő Flautáján minden lehető foghatóságát megmutatni, és a becsülendő Kedvezőknek tellyes meglegedését elnyerni kívánja.

Tudósítás. Az első emeletben (Contignatio) lévő négy személyre való egy-egy *osztatnak* (Loge) kultsai, egy a bémeneteli *jegyek* (Billet) is találhatnak az Igazgató urnál a T. T. Serviták piatján. Mindenkor bemenet stb. †). — *A Magyar Közönséghez.* Az itten előadatott idegen szavakat tettett a Jászó-színi Társaságnak az itt feljegyzett mód szerént fordítani. A ki ezeknél jobbakat talál, igen le-kötelezi a Társaságot, ha véle közleni fogja. Addig is mig jobbakra szert tézzen a már felvett szavakat megtartja. — Kezdeté leszen 7 órakor. —

... Ime e színlap, mellyben színészeinket nyelvészettel látjuk foglalozni, s melly foglalkozás becsületökre vált.

Es ez nagyon jól volt így, mert íróink után nem színészeinknek kell-e köszönmünk, hogy nyelvünk olly sokat simult?

*) Lásd „V. U. ez évi 15 számát.

**) Lásd a „Magyar hirmondó“ 1792-diki folyamát.

***) B. Gebler consiliarius után. — Egyébiránt e darab magyar fordítása nyomtatásban is megjelent, 1790-ben.

†) Lásd első közleményünket: „V. U.“ 15 sz.

.. Ez évben előadott *eredeti* darabok szerzői: *Bessenyei Gy.* — *Endrődy Szentjóni Szabó L.* *Ungvári János* („A deákos leány“), *Simai Kristóf.* — Fordítottak: *Hatvani, Kőrözsig. *) Kelemen László. stb. **).*

Végül — mint curiosumot, — nem állhatom, hogy ne emlitem meg, hogy *Katona József*, a „Bánkbán“ írója ez évben született, és pedig épen azon napon, mellyen az erdélyi magyar szintársulat *első* előadását tartá. (Novemb. 11.)

H-i.

M i u j s á g ?

— A közelmúlt napokban számos hazánkfiat utaztak keresztül Pesten, kik *Ő cs. k. Apostoli Felsője* legujabb kegyelmi ténye következtében látják ismét a kedves hon határait. A mint a lapok írják, csupán a joesfstadti várból több mint 100 fogoly, s Olmützből is 21 bocsátattat el.

— A régi pesti *harminczad* épület, mint előre hirdetve volt, múlt héten adatott el árverés utján, 4 háztelekre osztva. Az első telket megvette Murathy 63,030 pfton, a másodikat Fabricius 70,700 fton, a harmadikat Eisele 51,060 fton, a negyediket a Nemzeti Casino 62,726 fton. Valószínűleg a rég ohajtott terv, hogy a N. Casino tulajdon házat építend, még pedig Pest egyik legszebb pontján, a József téren.

— *Uj törvénykezési lap.* Császár Ferencz, jövő júliustól egy gyakorlati irányu törvénykezési lapot fog kiadni „Törvénykezési Lapok“ czim alatt. Megjelen minden szombaton egy iven. Előfizetési díj helyben és vidéken 3 pft. A szerkesztőnél (Lipotutca 5 sz.) Ajánljuk a bírák, ügyvédek s jogtudósok figyelmébe.

— Egy pesti könyvtár e napokban megrendelést kapott, hogy *Vörösmarty* költeményeinek meglevő német fordításait küldje mielőbb Amerikába. Ez is szép, de még szebb volna, ha eredetiben olvashatnák költőinket innen és túl a tengereken.

— *Szomorú hír.* Irodalmunk, különösen szépirodalmi lapjaink olvasó közönsége ismét érzékeny veszteséget szenvedett. Múlt szerdán, május 20-án mult ki tüdőszélhűdés következtében, néhány heti szenvedés után kedvelt humoristánk és beszélyírónk *Beöthy László*. E név napról napra nagyobb népszerűségnek örvendett hazánkban s a boldogult mind szorgalma, mind műveltségének belbecse által mindinkább megérdemlé azt. Élete 32-ik évében, legnagyobb munkássága, legszebb szándokai s tervei közepett lepte meg a halál s vele együtt sok szép reményt s kilátást vitt a sírba. Áldozatok egy részvételles meglegedést az elhunynak s mondjátok el velünk együtt: Béke hamvainak!

— Maros-Vásárhelyről is szomorú hírek érkeztek a Maros pusztításáról május első napjaiban. Csupán a hidakban okozott károkat 8—10,000 fra becsülik. Részletes tudósításokat várunk.

— *Mező-Telegdról* (Bihar) írják: Midőn a lapokban az iskolák erélyes építettéséről, s az azokban létrehozandó rendes oktatásról olvasunk, teljes örömmel telik el keblünk. — De oh fájdalom, hogy mezővárosunk illyesmivel, az egyik oldalról legalább, t. i. a r. kath. hitűek részéről nem dicsekedhetik. — Mert igaz, hogy az iskola-épület meglehetősen, sőt jó állapotban van, s igaz, hogy a lakosok minden barnainak csordásai, csürhései, kecske- és borjupásztorai megfogadva léteznek, míg a legfőbb kellék, a gyermekek, a szülők édes magzatának pásztora, talán mert nem tartják olly szükségesnek, mint amazokat, ez ideig mellőzve, több idő óta nem létezik, s az iskola zárva áll. — És miután a tanító kötelessége, az Urnak házában az ének vezérlete is, helyét itt még egy sem pótolhatja senki, s azért Isten dicséretére az orgona is megszűnt hangzani! — Segítsen rajtunk mielőbb az Ég, s azok, kiknek hatalmukban áll!

*) Megh. 1793. Mart. 9. Bécsben. Mint festő és metsző kitünő volt. Szül. Békfalván, Erdélyben; tanulmányait N. Enyeden végezte. A festészetre hajlam Bécsbe vivé őt, hol előmehetésére a kormány 180 pfttal segítette.

**) Ki a budai m. színészet történetét 1790—1793, bővebben akarja ismerni, olvashatja Endrődy „Az első Játékszín történetei“ czimú művét.

— *Szentes* mezővárosába (Csongrádm.) mintegy 230 példány jár ez idén mindenféle hírlapokból, — ide nem számítvák a ritkábban megjelenő folyóiratok. Izlelni kezdjük az anyagiakon kívül a szellemi élvezeteket is.

— Szegeden — mint több lap írja — Burger Szigmond könyvárus engedélyt nyert egy politikai s ismeretterjesztő hetilapra, mellynek szerkesztőjeül *Pesty Frigyes*, egyik derék írónkat s a temesvári iparkamara titkárát ohajtja megnyerni. Reméljük, hogy e lap magyar lesz, nem úgy, mint Győrött az e napokban megindult „Raaber Geschäftsanzeiger.“

— Debreczenből a növilág különös figyelmébe ajánlják *Gusztrinyi Sándort*, ki a nőruhák minden alaku szabásában, varrása- és ékítésében teljes szakavatottsággal bír s mind e munkákban olly ügyességgel és szorgalommal ad oktatást, hogy egy hónap lefolyása alatt az általa oktatott nők a ruhaművészetben teljes kiképzést nyernek.

— *Vízáradások.* Szamos-Dobról (Szatmármegyéből), május 6-ról írják: Nem elég, hogy január havában dühös árvíz járta be Szamos-Dob, Cs.-Bagos, Cs.-Ujfalu, Ura, Vetés és Nagy-Zsadány községei határait: mártius 14-től 18-áig az 1816-ik évi hóvizár hasonló dühöngött e környéken, s őszi vetéseinkből, mit még a januáriusi jégmenés Szamos folyó vizárja el nem separt (Nagy-Zsadány határán pedig a Homród és Nagy-Balkány), azt a hó vihar elpállasztotta. — A szegény földmives bánatos arccal járt ápril első két hetében a sok jót ígérő napfényes időben vetése megtekintésére: de remélt! mert a tavasz nyújtá reménye szálát. — Azonban a tavasz sem hozott rózsákat. Nagy-Zsadányt a Homród és Balkány vizek nyugtalanítván, őszi vetéseiknek csak $\frac{1}{10}$ részét hagyták meg; ápril utolsó két hetében pedig az eső szakadatlan hullásával, a magas bércekről leolvadt a hó, a melly mindenek erecskét, különösen Szamos folyónk vizét medréből május 4-én kidagasztá, és 5-én délben Óvári, Vetés községei határán a csak 1855-ik évben készült új töltést több helyen kiszakasztotta. A dülő ár az emberi kezek munkáját szétrombolván, 6-án kiterjedt az egész környéken, megfosztván Vetés községét a délkeleti részen levő őszi vetésének $\frac{2}{3}$ -tól, beiszapolta rétjét, és egy részén Cs.-Bagos község tavaszi vetését elhordta; ezeknek marháit a legelőről leszorította. — Sz.-Dob község őszi vetéséből $\frac{2}{10}$ részt hagyott csak, tavaszi vetésének $\frac{2}{3}$ részét, rétjének $\frac{3}{4}$ részét beiszapolta — s ezen községei határán 4 láb mély tenger a szomszédságos közlekedést elzárta. Milly rémület és fájdalom fogta körül népünket, nem vagyok képes leírni! Mindnyájan érezzük a csapás nagyságát. Méltán félhetünk a bekövetkező inségtől.

— *Nagy-Kőrös*ről írják: T. szerkesztő ur! Ugy tekintem becses hivatalát, mint egy közös magtárt, mellyben egy oldalról szakadatlan gyűl a gabna, midőn a másikon kifoly belőle, sok szépet, sok örömdeteset, de néha bánatost is olvasok becses lapjaiban, mellyeket az ország minden részeiből közlés végett irodájába bizalommal küldenek. — Minthogy városunk Pest közelében van, senkinek nem jut eszébe, hogy szerkesztő urat holmi apróságokról tudósítsa. Teszem tehát én. — Van városunkban egy ácsmester, ki sugár-tornyunk tetejében bámulandó ügyességgel, golyámódra lefeljár, egy felkötött csiga segédelmével, azt hiszik róla, hogy ha az ég régen kékelő boltozatát fehérre meszeltetnék, még azt is elvállalná, ha t. i. valamelyik csillag lehajtaná fejét, mellynek nyakára kötkené a csigát. (Reméljük, hogy ez nem fog megtörténni N.-Kőrösön. Szerk.) Tornyunk egyik fa-oldalát kibontotta azért, hogy a kakast és a gombot aranyozás végett levehesse, melly miatt hasonlít a torony egy a bele végett felbontott kecségéhez. — A korrallal mi is haladunk, a roszban úgy, mint a jóban. Nejeink, vagy általában fehérszínűnk a fényüzésben egymással vetélkednek, szegény úgy, mint a gazdag, melly miatt nem egy, de igen sok férj, elkomorult arccal, nagyot iszik a bú elfelejtéséért. — Alig hiszem, hogy a hazában találkozzék helység, melly osztálykülönbség nélkül (a nőket értve) annyira hanyat homlok rohanna a divat és fényüzés veszedelmes örvényébe, mint városunk. — A selyem- és flóros kalap rendkívüli divat már paraszt- vagy mesternőnél is; magától érthető, hogy a melly nő a kalapot föltette fejére, ott az ahhoz illő egyéb ruha is mind megannyi drága szövetű, költséges selyemkelmékből áll. — Emlékezem, midőn az izraelita nő, Pestet kivéve, honunk egyéb részeiben fel nem tette volna a selyem-flóros virágos kalapot, ha még olly igen gazdag volt is. — Most azonban övek a legelső és utánozhatlan divat. — Ha mindenhol így van, mint városunkban, úgy csakugyan fölfordul a világ. (Biz az ugy van fájdalom, mindenütt, s a férjek és okos nők kötelessége, e veszedelmes árnak, a mennyire lehet, okszerűen gátot vetni. Szerk.) — Van egy osztálya fehérszínűnknek, mellyet eddig repedt sarkúnak nevezünk, kis városi, vagy falusi szokás szerint; ha létezik-e még valahol ez osztály a világon? azt ugyan nem tudom; de hogy városunkban a legutolsó szolgálónak sem lehet többé e czimet adni, bizonyos; mert itten, bármi uton szerezz is, a legfinomabb szövetű czipre magas sarokkal, mindennapi, melly mellől nem hiányzik a selyemkeendő és kötő, sőt fölváltva a legfinomabb gyapjuszövet szoknya, a legfinomabb szalag a hajokba fonva. Megjegyzendő, hogy talán, Pestet kivéve, jobb fizetést az egész országban nőcselédnek sehol sem adnak, mint városunkban; mert az alig 12 éves leány, midőn bérre szegődik, kikapja az 50—60 forintot váltóban, a nagy kendőt, czipét, inget és ujjas ruhát. Nagy leányok 16 évestől kezdve, 120—150 forintig készpénzben, és még ahhoz Isten tudja, miféle egyéb holmi, úgy hogy sokszor meghaladja a bére a 200 forint váltót. Meg kell itt említenem még azt is, hogy itten külön és mulhatlan kiszegődik a nőcseléd, hogy éjjel, mikor neki tetszik, szabadon mehessen, vagy hozzá akadály nélkül bejárhassanak.

— *Kolozsvári hírek:* (máj. 14.) Először is pár irodalmi hírt, nem „összes költemények“-ről ugyan, de gyakorlati és közhasznú munkákról. Legalább ezen czímet adta *Kovács Samu* ur, jelenleg sajtó alatt levő „Magyar nyelvtan“-ának, mellyet különösen magyarul megtanulni óhajtó „német aj-

kuak számára“ dolgozott. A probaiv azonban tagadja mindkét reáruházott czímet, s sejtetni hagyja, hogy csak a Fogarasy és mások műveiből van összeállítva. Azonban — döntsön az ítéset!

A „Latin-magyar szótár“ 1-ső füzeté is megjelent, s elég csinnal kiállítva, de ez mégsem olly „felülmulhatalan“, mint a „K. K.“ ismertetője elhíttetni igyekszik. A második füzetben is szorgalmasan dolgoznak, s így néhány hét múlva az is megjelenhetik. Közlebből egy „értésítést“ olvastunk *Stein János* könyvárus urtól, mellyben jelenti, hogy az „ujtestamentom, kérdésekben és feleletekben“ czimű népkönyv, egyik írójá *Incze Daniél* tanár véletlen halála miatt a kitűzött határidőre meg nem jelenhetett; most azonban sikerült egy avatott szaktudóst megnyernie a mű befejezésére, s így az — bár megkévsé — de bizonyosan megjelenedik. Quod erat demonstrandum.

Színházunkban a közelebbi napokban búcsu-előadások folytak. — *Monhaupt Armin*, (ki mindig zsúfolt ház előtt producált!) a bűvész, az ezermester, ki miután, „légberöpült“ volna, szolgáját lefejezé s többfele — végre eltávozott, ígérve forró halált, s köszönve a zsíros jövedelmet. — Utána *Turcsányi Imre*, színész rendezett „búcsu hangversenyt“, mellyben műkedvelők is vőnek részt, s mellyben *Gyulai* ur szavalá Arany „Első lopás“ cz. költői beszélyét, melly félóraig tartott. — Másnap *H. P. Kornélia* búcsuzott el Hugó „Báró és bankár“-jában, kszoru, vers, „éljen“ kiáltások között. Kívánjuk, hogy e búcsu czímé ne „örökre“ legyen. . . Közlebből pedig *Pesti Béla* „színész és albűvész“ vesz búcsut „bűvészeti mutatványai“-val, mellyek után jónak látom én is búcsut venni, csak hogy az én búcsunak refrainje: „a viszont találkozásig!“

— *Gräfenberg*ből, hol Priesznitz halála után is régi erejökben cserge-deznek a természet legéltetőbb forrásai, azt írják, hogy ez idén is számosan gyülekeznek oda hazánkból. Az öreg Priesznicz mindig igen szerető a magyarokat, mert nagy mértékben megtalálta bennök az erélyt, bátorságot és kitartást, melly a vizgyógymód csak későn, de biztosan jutalmazó fíradalmainak elviselésére kívántatik. Ezért mindig nagy számmal is gyülekeztek körülé a sziléziai hegytetőre, bőven hagyva hátra ott létőknek maig is látható emlékeit. Örömmel említhetjük, hogy Priesznitz érdemes utódja, *Schindler*, mint egyebekben, úgy a hazánkfiai iránti figyelemben is nagy elődje nyomdokait híven követi. Szenvedő rokanaink nevében nyilvános köszönetet mondunk neki ezért s e jó indulat további megtartására kérjük. A jelenleg ott időző hazánkfiai között többi között *Lendvayt*, ki számtalan más gyógy mód sikertelen megkísértése után Gräfenberg forrásainál és vizes lepedőiben keresi fel elvesztett boldogságát. Szívünkben ohajtjuk, hogy megtalálja — s ha a kellő erély és kitartás el nem hagyja, hisszük is, hogy megjövend az ideje, midőn a nemzeti színház közönsége az ő régi kedves „Romeó“-jának fog még tapsolhatni. — A többi vendégek között ott időzik most *Tomori* hazánkfia is, ki tevékeny szellemének már ott is jeleit adá. Többi között egy magyar könyvtár megalapításán dolgozik, a minek legjobb sikert ohajtunk. Mert az valóban nincs rendén, hogy a több ezer kötetből s minden nemzet irodalmából összeállított gräfenbergi szép könyvtárban a magyar irodalom csak néhány csekély művel legyen képviselve, — annyival inkább, minthogy a világ minden részéből oda gyülekező vendégek között számarányra nézve is a magyarok mindig az első helyen állanak. E tárgyról még szólándunk.

— *Nyilvános köszönet.* A rácz-almási görög-nem-egyesült hívek által felkérve, hogy báró *Sina Simon* ő méltóságának, a Rácz-Almásón építendő görög-nem-egyesült iskola-épülethez 200 pengő-forinttal járult atyai segélyezéséért nekünkben hálás köszönetet nyilvánítsak; nem mulaszthatom el a tiszt. szerkesztőségnek ő méltósága eme jótékonyágát tudtul adni, hogy ezt azok közé sorolja, mellyek már is ő méltóságának örökké élő hálás emléket biztosítanak. — Az Isten áldja meg a nagylelkű jótévőt, és áldja meg a magyart több illy jótévővel. — Rácz-Almás, május 13-án 1857. — *Krisztinkovich Aladár*, községi jegyző.

Vidéki hírek.

Jolsva, május 2-án (*O. időjósolata. Vasárnapi iskola. Faishola*). A V. U. egyik számában, a f. sajtó új időjósolónak, márt., ápril s május hónapokra szóló, s próba gyanánt beküldött időjósolatával, volt szerencsénk találkozni. Ugyis hivatalbeli elődöm Ferjencsek Sámuel e téren sokat fíradozván: tán nem lesz feltűnő, hogy épen én, mint utódja, megmutassam, mennyire sikerült az új jós számítása. Nem akarom azzal kisebbíteni a jósló szép kísérletét, mint történt gyakran egy lapban elődömmel, annál kevésbé kétséggel hozni e tudományhoz megkivántató tehetségeit, mert időjósolati tevésséggel nem bírok. Csak az igazat mondok meg, kérvén t. O. urat, miszerint őszinteségem a további idővizsgálattól el ne riaszsa. — Szerinte mártius első hetében borús napokat vártunk, s én akkor épen legszebb időben utaztam barátimhoz; végső hetében a szelek elmaradtak. Április nem volt nedves, hanem majdnem általában száraz, a napj-egyeni szelek azonban igazán zúgtak fejünk felett, s e részben jóslónak igaza volt. Derünk is volt, mi szép cseresznyeinket alkalmasint megrongálta, s esodálatos előttünk a jósló amaz észrevétele, hogy a melly fák áprilisen elvirágoznak, (miután apr. végén dértől kelle tartanunk), azokon gyümölcs-bőséget várhatunk; mert a dér a gyöngye gyümölcsnek is ártalmas. Mi történik majd aztán, nem kerülendű el figyelmünket (Rozsnyóról is irták a Magyar Sajtónak, hogy időjósunk jóslata az ottani vidéken nagy részben teljesült. Szerk.) — Hogy n. t. elődömről még valamit mondjak, nem lesz tán fölösleges ezennel megemlíteni, hogy pár héttel ezelőtt becses mellszobra készült el, s már több mint egy éve szomorú sirhantja föltött egy márvány oszlop áll. Kár hogy arczképét nem bírhatjuk; mert olly férfi tán

megérdemelné, a vallás, egyház s iskolák ügyében tett fáradozásaiért, hogy azon t. férfiak csarnokába bevezetessék, kik a V. U. előlapján tündökölnék. (Ha ön szives volna minket ez arckép birtokába juttatni, szivesen közölnék. Szerk.) Vasárnapi iskolánk is már valahára megszülettek. A város 30 forint p. p. fizet minden tanítónak fáradozásaiért. Reméljük, hogy a czéhek is örömet gyámolítandják ezen hasznos intézetet. Faiskolának is egy alkalmas hely jelöltetett ki, azonban nagyon meglepett azon hir, hogy újabb rendelet folytán, nem nemes fajú fákat, hanem vad csemetéket fognak nevelni, melyeket azután az országot szélére akarnak kiültetni. Igaz, hogy nem minden föld alkalmas gyümölcsfa alá, nagyobb részét azonban kár vadfákkal kiültetni! Például szolgálhat nekünk e részben a külföld, mely a termékeny földet gyümölcsfáknak szánja, tetemes haszon mellett. Vajha figyelembe venné ezt az illető hatóság.

H. J.

Jánosi, (Gömör), május 4. Az Ö cs. kir. *Feléseik* legmagasabb erre utasításuk alkalmára teendő fogadtatási készülétek költségeinek mikénti fedezése végett, a jánosi jegyzőség kerületéhez tartozó öt helység volt urbéri lakosaival tanácskozmányok tartatván, olly önkényes pénzajánlatok tétettek, hogy a befizetendőt egész összegből még felesleg is marad. — E pénzek kezelésével én levén megbizva, egyhangulag odautasítottam, miszerint az említett feleslegből a „Vasárnapi Ujság“ ez évi folyamának, s a „Politikai Ujdonságok“ július—decemberi kiadásának, nem különben a „Boldogházi Esték“ mind a hat kötetének egy-egy példányát szereztessek meg minden egyes község számára azért, hogy részint Ö Felsege erre utasítása emlékezetes legyen, részint az olvasásra ösztönt nyervén a lakosság, közte olvasó-társulatok s községi könyvtárak könnyebben létesíthetessenek. — Az imént mondottakból a nép józan gondolkodása s művelődés utáni törekvése kitünvén, lehetlen e fölötti örömet ki nem fejezem. Egyszersmind azon örvendetes eseményről is értesitem a t. olvasó közönséget, hogy a Vasárnapi Ujság mult évi 38 számában közölt „Hagyjunk fel a torozásokkal“ című cikkemben előadott ohajtások végre mégis teljesedni kezdenek nálunk, miután Szutorban Barát András csak két napi, Jánosiban pedig Bódi Pál csupán egy napi lakadalmat tartott. Ellenben fájdalommal kell megemlékezni azon pálfalai, bellényi s jánosi lakosokról, a kik a mult farsangon öt, hat, sőt nyolcz napi lakadalmat tartottak, elfeledvén nekem adott s készírtásukkal megerősített becsület-szavukat arról, hogy ha nékiek, illetőleg ifjaik számára kieszközlendem a politicus házassági engedélyt, a lakadalmat *ők mind két nap alatt tökéletesen be fogják végezni.* — E megsértése a magyar becsület-szónak azonban, némi kiengesztelésül legyen mondva, főleg azon körülményben lel ékeletkezését hogy az illető házaknál az elébb nősültek tökéletes lakadalmat nyervén, az ifjabbak annak elmaradása miatt igen zúgolódtak, és a legközelebbi rokonok is a jegyesek követeléseit erősen támogatták. — Hát de nem jobb lett volna e, az új házasságot bizonyos pénzösszeggel kárpótolni a lakadalomból elmaradt négy vagy több napért? Hisz a hol illy eset adja magát elő, könnyen ki lehet számolni, milly költségbe került az idősb fi vagy leány lakadalmá, mennyi marad tehát még a hasonló összegből, hogy ha az egy vagy kétnapi lakodalmas költségét abból levonandják.

Szomor Károly.

Nagy-Bereg, május 8-án. Tisztelt szerkesztő ur! Bár a községünkkel határos vég Bereg megye legszélső magyar községe Bereg-Ujfalu által a községi könyvtár alakításában — mint azt becses lapjában olvashatni szerencsések valánk — megelőztünk is, azért ez bennünk sem irigységét annyival inkább lankadtságot vagy roskedvőséget nem okozott, sőt a már megérlelt eszme sikeresítését mozdította elő a község-könyvtár ügyében; mert ime eddig összeszerzett kis tőkénket 27 pftot, mellynek alapját szomszéd Remete helységben lakó igen tisztelt hazafi t. cz. B. E. uradalmi ispán ur 2 pftal tette le a nemzetiség oltárára — mai napon Pestre mi is felküldtük, hozatván rajta a nép számára leginkább szükséges olvasó és oktató könyveket, mint legelső magokat a községi-könyvtár további gyarapodásához. Hogy a többi pénzünk honnan került, azt is megmondjuk: hát az bizony azon atyánkfiai zsebéből, kik olykor szándékosan is félre lépnek és rossz uton járnak, ez olly büntetés-pénzekből takarított meg, mellyeket ezelőtt a nép vénei mint átkos portékát a szegény zsidóknak adtak pálinkáért, hogy az átok száljon a zsidóra, ők pedig megiszszák a pálinkát. Ezen korszerű eszmét a városi tanácsnak egy lelkes tagja T. L. nagyhirű orvos ur adta a város előjáróságának, melly illő tisztelettel elfogadtatván, illyes pénz, mindenkor mint a könyvtár tőkéje tekintendő. Tudnivaló még, hogy a város előjárósága alkalmas helyen levő 3 holdnyi beldő telket az iskola részére átadott faiskolának, a beendő hasznót az iskolatanító fizetése javítására — a majd nevelendő facsemetékből jövedelmet pedig a kitünő iskolás-gyermekek jutalmazására s iskolai könyvek szerzésére határozván. — Serkenjete meggyénk több hozzánk hasonló s még népesebb és tehetősebb községei tevékenységre; a jót követni soha nem szégyen, s mentől elébb, annál jobb. — *Három megbízott.*

Egyveleg.

Adatok a kecskeméti reform. főiskola történetéhez. Azokhoz, a miket e tárgyban a V. U. 10-ik számában közöltünk, szolgáljon pótléklul még a következő. A kecskeméti intézet átültetett növény.

Buzás Mihály reform. lelkész Tolnárol, hol jelenleg alig van egy-két protestans, a háborgatások miatt hiveivel s az ott virágzó kollégiummal együtt 1599-ben Kecskemétre vonult. Hivei a mai „temető-utczát“ szállották meg; a kollégiumnak pedig épületet adott a város és professorról gondoskodott. Első tanára volt Petri György. Mind a városi mind az egyházi jegyzőkönyv idői sorban adja az említett évtől kezdve a tanárok neveit, de azok elszámolása fölösleges és szükségtelen.

1752-ben engedélyért folyamodott az egyház, hogy megromladozott iskolai épületét kijavíthassa, mit megnyert ugyan; de kollégiuma, mellyben ez ideig a legfelsőbb tudományok is tanítottak, királyi leirat által gymnasiummá süllyesztetett. E minőségben állott fenn az intézet 1830-ig, mikor az egyházkerület közakarattal kollégiummá emelte ufolag, 1836-ban a magas kormány szentesíté s a többi superintendentiák a magukéival hasonló rangu intézetnek elismerték.

A kecskeméti egyház örömmel üdvözlé e határozatokat s a még 1830-ban megkezdett nagy épületét illő díszben fölemelhetni nem kimélt semmi áldozatot; vetélkedve hordták fillereiket a nagy épülethez annak egyes tagjai; gyalog és szekeres napszámok ingyen szolgáltatásában, építkezési anyagok ajándékozásában egymást felülmulni törekedtek. Nem számítva e segélyezést, százhusz ezer forint fekszik e díszes épületben.

Azok számára, kik tán ismerték az eredeti tervet, megjegyezzük: hogy a négyszögbe építés elmaradt s az épület végei, mint képünk mutatta, ablakkal láttattak el, mi bevezéskép a mult tavaszon megtörtént. — Ez összébbszorítokozással is elég tágas az, ugy hisszük, alig van Magyarországon iskolai épület, melly annyi, olly világos és tágas termekkel birna mint a kecskeméti. Van benne az elemi osztályok számára 4, a főgymnasium számára 8, a theologia számára 4 terem. Ezen kívül oratorium — hol minden vasárnap egy theologus szolgáltat istentiszteletet, — váróterem, könyvtár és muzeum, mellyben alkalmasul legyen megemlítve, derék Ferenczynek gyönyörű szoborosportozata van, az ugynevezett Szánthó-emlék. * * *

Adomák.

x. Dr. B. hires ember volt, de könyvtára nem valami nevezetes, mert többnyire csak baromvosi könyvekből állott. — Midőn e felett egyik ismerőse csodálkozását fejezé ki, ezt mondá: „A barmok betegségeit könyvekből, az emberekét pedig fejemből szoktam gyógyítani.“

x. *Ujenczostak.* Egy szálás ficzko erőnek erejével meg akart szabadulni a katonai élettől. A katonai orvos kérdezte, miért tartja magát alkalmatlannak? „Nagyon szük a mellem!“ mondá a természetes legény. „Semmit sem tesz — válaszolá az orvos — majd bő mellényt szabotunk.“ S elvitték Friczit.

Szerkesztői mondanivaló.

1202. **Verseghre.** Bizony nagyon rosszul cselekszik az illetők, hogy a tanító állapottal olly keveset gondolnak, hogy csekély fizetését is csak sok utánjárás után fizetik ki részletenkint, s még az öt illető rétet is elfoglalja más. Segíteni kell ezen a bajon és azon törekedni, nehogy hanyagság és igazságtalanság folytán elkekeredjék az, a kinek sok jó kedvre van szükése, ha hasznosan akarja végezni fontos munkáját.

1203. **A.-Ságra.** Örvendünk, hogy az iskolai próbatét olly szépen sikerült.

1204. **Tolcsvára.** A „varázsló“-t igen hosszúnak találtuk. Szomor, hogy ön kiadott költeményeire nem akadt több, mint 250 előfizető, de örvendetes jele az irodalom iránt minden oldalról ébredező részvétnek, hogy azok között 100 izraelita volt. Ezt érdemes följegyeznünk. — A „habarcsok“ következni fognak.

1205. **Kenesekeő.** Az újabb szállítvány megerősít előbbi véleményünkben, hogy ön igen elismerésre méltó munkát vállalt, midőn a vidékén élő számos szep néprege összegyűjtésén s kidolgozásán fáradozik. Az érdekes gyűjtemény bizonyosan akadni fog kiadóra. Az előadás könnyűségében s a kifejezés szabatoságában haladást vettünk észre.

1206. **Etevár.** Illy hosszú műveket nem adhatunk.

1207. **Artandra.** Nem ugy lett, miként levele 7-ik sorában írta. Részvéttel olvastuk s eltettük, hogy illő alkalmat és tért találjunk, kirontani vele. De mikor és hol? arról nem szólhatunk.

3208. **Mohács.** (költői beszély). Ez is elfogadtatik, mint a korábban küldött mű. Ha naponkint volna vasárnap, könnyebben teljesíthetnők ígérteinket. — E helyen kinyilatkoztatjuk azt is, hogy a V. U. mult évi 42-dik számához közölt „Zrinyi Miklós“ című ballada szerzője nem Dömény Ferencz, hanem Dömény József.

1209. **Egy ballada a belgrádi csata idejéből.** „Mondja meg igazán, van-e bennem az a költői véna, mellyet barátim bennem föllelnek hisznek“ — írja ön. Levele folytán még azt is fölfedezi: „én doctor vagyok.“ Véleményünk az, hogy ha doctor, akkor meg is tapogathatja a vénját. Kár máshoz fáradni.

1210. **Berege A.-nak.** A lelkes indítvány teljes viszhangra talált nálunk, ámbár önköt sötét nézeteit nem osztjuk mindenben. Mi rég táplálunk hasonló szándékokat, de természetesen fogják önköt találni, hogy jelen elfoglaltatásunk mellett illy munkára nem vállalkozhatunk. Iparkodni fogunk valamelyik kiadónkat illy tárgy külön vállalat megindítására birni, s az eszmének addig is hivatkozni. Ez utóbbit kérjük önéktől is. Fogadják üdvözlötünket!

1211. **N. Kanisára V. A.** köszönettel vettük a jeles cikket; mielőbbi kiadása lesz czélunk.

1212. **Szécsényi váromladék.** Munkában levő tájképeink nagyszámmal vannak; ez is azok közé soroztatott.

1213. **Baróthra M. A.** Figyelmeztetnünk kell önt, hogy irattárunkban a székely nemzet multját és jelenét ismertető igen számos cikk van. Közöttök sok jó és közölhető, mellyekre nézve leghőbb kívánatunk volna a mielőbbi kiadhatás. Van köztök egy hosszabb cikk Nagy Imre ur tollából is, mellyben pótlólag előadja mind azt, a mit mult évi első cikkében kimerítőleg vagy világosabban el nem mondhatott. Mind e cikkek egy egész kis irodalmat képeznek s birjuk Jókai Mór munkatársunk ígérteit, hogy saját tanulmányai s tapasztalataival egyesítve ama külön adatokat, ő fogja megírni a székelyek jellemrajzát. Nézetünk szerint az ő tollából várhatjuk a derék székely nemzet legméltóbb ismertetését.

1214. A következő verses művek íróit értesítjük, hogy a mit lehet, használni fogunk azokból, u. m.

1) Tell Vilmos és Kisgyerek Józsi emlékkönyvébe. (Szép összeállítás) 2) Hull szivemből — — — 3) A kikelethez, különsgé stb. 4) A bajnok és neje. 5) Szerelem és vajjas kenyér. Kótaj. (Az utóbbi csinos). 6) A szent kép stb. 7) Mutatvány verszet. 8) A vén baka stb. 9) A fülmiléhez stb. 10) Merengés. 11) Szózat egy agglegényhez 12) Gdóvári menyegző. 13) A vén tanító. 14) Új rendszer. 15) Levél zöldül — A mint látszik, igen bő szüretünk volt a mult hetekben, annyira, hogy a beérkezett számos prózai művekről csak jövőre szólhatunk.

1215. **Czeglédre N. N.** Köszönet a nemeslelkűeknek. A beküldött 21 pft. 10 krt. az illetőnek még átadhattuk. Az ajánlat későn érkezett.